

Kohdennettujen avustusten raportointi, Helsingin seurakuntayhtymä

Raportti käsittää vuoden 2021 rahoitusosuuden Helsingin seurakuntayhtymän tukemasta *Kummikylistä kokemusasiantuntijoiksi* (1.4.2020– 31.3.2022) -hankekokonaisuudesta, jota Diakonissalaitos Suomessa koordinoi. Hanke toteutetaan Euroopan ensimmäisen feministisen romanijärjestön E-Romnjan toimesta (<https://e-romnja.ro/>).

1. Hankkeen lähtötiedot

Hankkeessa vahvistetaan ihmisoikeusperustaisesti romaninaisten ja -tyttöjen yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja toimijuutta kolmessa haavoittuvassa asemassa olevassa kyläyhteisössä Romaniassa (Valea Seaca, Mizil ja Giurgiu). Hanke toteutetaan kokonaisvaltaisella, ihmisarvoisia elinolosuhteita edistävällä yhteisönrakennusmetodilla (LIITE 1); keskeistä työssä on romaniyhteisöjen köyhyyden vähentäminen, koulutusmahdollisuuksien, työn, terveydenhuollon ja muihin palveluihin pääsemisen edistäminen sekä paikallinen, kansallinen ja kansainvälinen yhteiskunnallinen vaikuttamistyö. Hankehallintoa toteutetaan Bukarestin keskustoimistolla (hallinto ja raportointi, kansallisiin viranomaisiin vaikuttaminen, verkostoyhteistyö, kansainväliset suhteet). Hankkeen aktiviteetteja ovat mm. yhteisötalojen rakennuttaminen ja ylläpito, nuorten ja naisten toimintaryhmät, paikallisten vastuuhenkilöiden kouluttaminen, materiaalsiin tarpeisiin vastaaminen, työpajat, vaikuttamistyön mobilisointi, koulunkäynnin ja työllistymisen tukeminen sekä hankkeessa kehitetty Sisterhood-ohjelma, jossa nuoret (13–18 v.) tytöt saavat rinnalleen pitkäaikaisesti vanhemman mentorin, jonka kanssa voi suunnitella elämää ja keskustella henkilökohtaisista asioista. (LIITE 2). Kohderyhmää ovat kolmen romanikylän (Valea Seaca, Mizil ja Giurgiu) naiset ja tytöt sekä heidän yhteisönsä, erityisesti lapset ja nuoret. Hanke toteutetaan romaniyhteisöissä, jotka kärsivät absoluuttisesta köyhyydestä, työttömyydestä, väkivallasta, syrjinnästä ja rasistisista rakenteista. Naisten ja tyttöjen tukeminen säteilee tehokkaasti koko yhteisöjen hyvinvointiin. Välillisenä kohderyhmänä ovat paikalliset, kansalliset ja EU-tason viranomaiset sekä erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, joiden tietotaitoa romaniyhteisöjen oikeuksista ja haasteista vahvistetaan. Vuonna 2021 hyviä käytänteitä on koottu systemaattisesti ja levitetty eri romaniyhteisöjen välillä tehokkaasti. Samalla välillisenä kohderyhmänä ovat painottuneet myös muualla Euroopassa toimivat romaniyhteisöt ja -järjestöt.

2. Hankkeen talousarvio ja HSRKY:n avustuksen osuus hankkeen budjetista

Toteuma v 2021		Avustusbudjetti v 2021	
Kulut Suomessa (palkat ja matkat)	15 042,35 €	HSRKY	30 000 €
Toimintakulut Romaniassa	€ 67 498,42	Emmaus Westervik ry	7000 €
		Emmaus Åland ry	5000 €
Yhteensä	€ 82 540,77	Diakonissalaitos	40 540,77 €

3. Hankkeen tavoitteet ja tulokset

Raportointivuonna hankkeen tavoitteet olivat: tyttöjen koulunkäynnin toteutuminen pandemia-aikana, hankekylien asumisolosuhteiden parantaminen, tyttöjen seksuaaliterveyden, kouluttautumisen ja elämäntoivon tukeminen mentorointiohjelman kautta sekä toimintaryhmien ja työpajojen muodossa toteutuva paikallinen mobilisointi ja yhteiskunnallinen organisoituminen. Keskeinen tavoite oli myös viranomaisyhteistyön sekä verkostoitumisen kautta edistää intersektionaalisuuden ja moniperusteisen syrjinnän tunnistamista ja sitä koskevaa lainsäädäntöä romaninaisten näkökulmasta. Tavoitteita seurataan viikoittaisten evaluaatiokokousten merkeissä: hankekoordinaattori on yhteydessä kaikkiin paikallistoimijoihin, kartoittaa keskeiset ja ajankohtaiset tapahtumat sekä tavoitteiden toteutumisen. Tavoitteet saavutettiin hankkeen aikana pandemiakriisin huomioon ottaen erinomaisesti. Tyttöjen koulunkäynti mahdollistui pandemia-aikana, vaikuttamistyön tuloksena Valea Seacan kylään saatiin turvallinen vesipiste, mentorointiohjelmat toteutuivat ja osoittautuivat tytöille hyvin tärkeäksi tueksi. Viranomaisyhteistyötä tehtiin laajasti. Hankevuoden aikana kehitettiin myös ammattimaisempaa yhteistyötä paikallisten fasilitaattoreiden kanssa: vastuut, omistajuus ja asiantuntemus siirtyivät entistä merkittävämmiin paikallistoimijoiden käsiin, ja heitä tuettiin erityisellä tavalla elinolosuhteidensa omaehtoisessa parantamisessa sekä kansalaistoiminnan rakenteiden kehittämisessä. Myös tavoite feministisen, Euroopan-laajuisen romaniverkoston vahvistumisesta on toteutunut.

4. Millä tavoin järjestö edistää hankkeella tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta?

Intersektionaalinen yhdenvertaisuustyö on hankkeen toiminnan perusta ja lähtökohta: E-Romnjan työ ja hankkeen sisällöt implementoidaan vähemmistöjen näkökulmasta, ja vaikutukset edistävät juuri heidän oikeuksiaan. Kaikki hankkeen suunnittelu ja toteutus nousee romaninaisten ja -tyttöjen elämäntodellisuudesta. Keskeinen tavoitteiden saavuttamisen väline on ollut hankkeessa kehitetty S.O.R.A. (romaniaa: "sisko")-metodi, jonka mukaisesti jokaista tavoitetta lähestytään: Study -> Organization -> Requisition -> Advocacy. (LIITE 1.) Hanke on edistänyt konkreettisesti naisten ja tyttöjen toimijuutta,

kouluttautumista, työllisyyttä sekä vaikuttamismahdollisuuksia hankekylissä. Hankekoordinaattori työsti EU:lle ja kansalliseen lainsäädäntöön osoitettuja suosituksia hankkeessa esiin nousseiden yhdenvertaisuuden haasteiden pohjalta (ja esitteli suosituksen Euroopan parlamentin Romani Week -teemaviikolla Brysselissä keväällä 2022). Hankkeen parissa on koulutettu helluntailaisten yhteisöjen johtajia sekä romaniyhdistyksiä Feminist Community Intervention -metodin (LIITE 1) käytöstä ja yhdenvertaisuuskysymyksistä. Vammaiset henkilöt on huomioitu erityisellä tavalla mm. kannustamalla perheitä heidän koulutuksensa tukemiseen ja rohkaisemalla yhteisöjä vammaisuuteen liittyvän stigman vähentämiseen.

5. Millainen on hankkeen lapsivaikutus?

Monisukupolvisuus on sisäänrakennettuna hankkeen strategiaan ja kaikkeen toimintaan - se ei ole lisäarvoa tuova erityiskorostus, vaan elämisen tapa paikallisyhteisöissä. Tämä korostus nousee romanikulttuurista itsestään, mutta hankkeessa siitä on tehty intentionaalinen painopiste. Lapset ovat osa kaikkia hankkeen transformatiivisia prosesseja ja osallistuvat kaikkeen: keskusteluihin, yhteisötilan rakentamiseen, mielenosoituksiin, koulutuksiin, myös päätöksentekoon. Hankkeen aktiviteeteissa lapset oppivat yhteistyö- ja keskustelutaitoja, rakenteellisiin asioihin vaikuttamista ja demokratiaa. Myös Sisterhood-ohjelman kaikki edunsaajat ovat lapsia, ja heidän kauttaan mentorointiohjelman säteilyvaikutus koko yhteisöön on merkittävä.

6. Miten hanke on panostanut koronan jälkeiseen jälleenrakentamiseen?

Hankkeen viime vuoden keskeisiä painopisteitä oli koronapandemian keskellä toimiminen; romanikylät kärsivät pandemiasta valtavasti, niin infrastruktuurin, sote-haasteiden kuin rasistisen segregaaationkin merkeissä. Hankkeessa vahvistettiin paikallisten toimijoiden IT-osaamista, mutta huomioitiin erityisellä tavalla myös ne perheet ja tytöt, joilla ei ole tietokoneita, älypuhelin tai nettiyhteyksiä. Heidän etäkoulunkäyntiään tuettiin yhteisötilojen verkkoyhteyksien avulla. Kyliin saatiin puhtaita vesipisteitä ja paremmat sähköyhteydet. Tärkeä osa työtä on lisäksi ollut henkisen ja psykososiaalisen tuen mahdollistaminen perheille, jotka menettivät omaisiansa pandemiakuolemien yhteydessä (erityisesti Valea Seacassa).

7. Miten hanke edistää luonnon puolustamista ja kestäväää kehitystä?

Hankekylät ovat konkreettinen osoitus siitä, kuinka ilmastonmuutos koskettaa erityisesti köyhiä yhteisöjä. Hanke edistääkin kestäväää kehitystä päämäärätietoisien yhteiskunnallisen vaikuttamistyön kautta. Samalla kylien naisia ja tyttöjä on koulutettu kierrätyksestä ja yhteisöihin on mahdollistettu kestävään kehityksen kulutusratkaisuja.

8. Yhteistyö paikallisten toimijoiden tai yhteistyökumppaneiden kanssa?

Hankkeessa tehdään tiivistä yhteistyötä paikallisten ruohonjuuritason järjestöjen, kristillisten romanijärjestöjen, ihmisoikeusorganisaatioiden (mm. sateenkaarijärjestöjä ja asunnottomuusverkostoja), feminististen järjestöjen, romaninaisten verkostojen ja yhdenvertaisuutta edistävien viranomaisten kanssa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

9. Miten työ edistää toimijuutta ja vaikuttavuutta?

Hanke on noussut yhteisöistä, jotka ovat kutsuneet E-Romnjaa toimimaan kanssaan; eri vähemmistöt ovat alusta asti olleet toiminnan lähtökohta. Itse ihmiset ja yhteisöt ideoivat, muotoilevat, johtavat ja organisoivat toimintaa, jota koordinaattorin tehtävä on tukea ja fasilitoida. Yhtenä pienenä esimerkkinä voidaan mainita vaikkapa se, että hankekoordinaattorilla ei itsellään enää ole avaimia yhteisötiloihin, vaan paikalliset naiset johtavat niitä. Hanke edistää vähemmistöjen osallisuutta nostamalla vähemmistöjen näkökulmat ja kokemukset toiminnan keskiöön, myös yhteisöjen keskiöön. Inklusiivisuuden taso on hankevuonna ollut merkittävä; erityishaasteita on aiheuttanut pandemia, jonka vuoksi erityisen haavoittuvassa asemassa olevien naisten ja tyttöjen tavoittaminen on ollut entistä haastavampaa ja merkityksellisempää, ja siihen on kohdistettu erityisiä resursseja.

10. Miten hanke edistää helsinkiläisten osallisuutta ja mukaan kutsumista kansainväliseen työhön?

Monet Suomeen toimeentulon perässä saapuvat romaninaiset ovat kotoisin juuri niistä kylistä, joissa E-Romnja toteuttaa hanketta. Hanke koskettaakin konkreettisesti monia helsinkiläisiä, joilla on suhde näihin ihmisiin sekä heidän elämäntodellisuuteensa. Hanke on tehokas tapa mahdollistaa vuorovaikutus ja solidaarisuus lähtömaan olosuhteiden muuttamiseksi; siirtolaistaustaisten romanien ihmisoikeushaasteet tulisi ratkaista heidän kotimaassaan, ja hanke vastaa tähän vaatimukseen. Hankkeen läpileikkaava näky on vuorovaikutuksessa ja kumppanuudessa toteutuva monensuuntainen transformaatio. Tätä on hankevuonna edistetty esimerkiksi medianäkyvyydellä, Teams-tapaamisilla ja tiiviillä yhteydenpidolla diakonisiin toimijoihin, romanijärjestöihin ja aktivisteihin Helsingissä. Helsingin seurakuntayhtymän kokonaisvaltainen käsitys diakoniasta on tärkeä yhteistyä luova lähtökohta.

11. Hankkeen suhde uskontodialogiin ja vakaumuksenvapauteen?

Hanke korostaa sekä uskonnonvapauden että -dialogin merkitystä. Paikallisyhteisöissä uskontojen kirjo ei ole mainittava, mutta eri kirkko- ja tunnustuskuntien moninaisuus on ilmeistä. Erityisesti ortodoksinen ja (uus-)helluntailainen kristillisyyden kohtaavat hankkeen arjessa. Toiminnassa vaalitaan periaatetta toisten vakaumusten kunnioittamisesta, mikä on myös kirjattu näkyviin yhteisötiloilla. Tärkeää on, että hengellistä tai uskonnollista identiteettiä ei tarvitse piilottaa, vaan sen saa ilmaista. Feministisen teorian parissa oikeus valita ja rakentaa omaa identiteettiä on tärkeä. Hankkeessa tuetaan ihmisten hengellistä kasvua ja ymmärretään se, että spiritualiteetti on usein keskeinen voimautumisen ja yhdenvertaisuuden lähtökohta.

12. Kerro yksi vuoden tai hankkeen kohokohta

Tärkein voimanponnistus oli nähdä, kuinka kylien naiset pandemian iskettyä kyliin ottivat kollektiivisesti vastuun toiminnasta, yhteisöaloista ja yhteisöistään, kun hanketyöntekijöiden mahdollisuus olla fyysisesti läsnä oli vähäisempi. Esimerkiksi juoksevan veden saantia koskeva vaikuttamiskampanja organisoitiin täysin paikallisin voimin, ja sen mahdollistuminen ehkäisi lukuisia sairastapauksia. Pandemian uusien aaltojen aikana kävi ilmeiseksi, että paikalliset naiset olivat aiempien hankevuosien aikana konkreettisesti omaksuneet yhteistoimintametodin, kuin instrumentin, jonka he kriisitilanteessa ottivat käyntiin. Koheesio ja solidaarisuus ovat korvaamattomia voimavaroja tilanteessa, jossa uhka ohjaa käpertymään sisäänpäin ja taistelemaan resursseista. Yhteistyön voimannäyte on siis hankevuoden kohokohta.

LIITE 1: Grassroots Work - a Model of civic engagement for Roma Women, englanninkielinen esite hanketoiminnan metodologiasta

LIITE 2: Sisterhood-ohjelma, englanninkielinen esite ja tyttöjen omia kertomuksia

LIITE 3: Valokuvia hankkeen kohderyhmästä (kuvat: Marjaana Toiviainen)